

WILLEM VAN MOERBEKE EN ZIJN KERK IN DE PELOPONNESOS

door Herman GIES (1)

Als uitloper van onze dia-reportage over de kerk van Merbakas, gebouwd door Willem van Moerbeke in de Peloponnesos, hebben wij op 28 januari 99 een onderhoud gehad met Prof. Dr. P. Yannopoulos in Brussel. Wij hadden een paar Griekse teksten ontvangen over Willem van Moerbeke van Prof. Dr. Georgios Horas uit Nafplion en deze professor had ons aanbevolen bij Prof. Yannopoulos voor de vertaling van de toelichting.

Anderzijds ontvingen wij een interessante brief van Prof. Vanhamel, beheerder van het De Wulf-Mansioncentrum voor antieke en middeleeuwse filosofie aan de K.U.L.

Prof. Dr. Panagiotis Yannopoulos

Prof. Dr. Panagiotis Yannopoulos is afkomstig uit een dorpje grenzend aan Agia Triada, de huidige benaming van Merbakas, waar de genoemde kerk staat. Hij kent de streek en de kerk van Merbakas zeer goed. Momenteel doceert hij byzantijnse geschiedenis aan de U.C.L.

De teksten van Prof. Dr. HORAS

Uit de vertaling van de Griekse teksten van prof. HORAS, doctor in de theologie in Nafplion, blijken geen noemenswaardige of nieuwe elementen naar voor te komen. Samengevat wil prof Horas ons meedelen dat wij niet moeten verwachten nog meer informatie over Willem van Moerbeke te zullen vinden in Griekenland zelf.

Men moet immers beseffen dat Willem van Moerbeke deel uitmaakte van een bezettingsmacht in Griekenland in de 13e eeuw. Men mag niet vergeten dat de Europese kruisvaarders op hun weg naar het Heilig Land niet nalieten onderweg hier en daar (zoniet overal) land en volk te onderwerpen aan Frans en Italiaans gezag. Later gaf dit trouwens aan de Venetianen de kans om een heel commercieel netwerk uit te bouwen in alle landen rond de Middellandse Zee tot in Constantinopel toe.

Het lijkt dan ook maar logisch dat de lokale bevolking al vlug na het vertrek van die bezetter, alles in het werk zal gesteld hebben om alle sporen van die bezetting uit te wissen. Moest W. van Moerbeke gestorven en begraven zijn in de Peloponnesos dan moeten wij niet hopen daar ter plekke nog sporen van zijn graf terug te vinden.

Ter vergelijking plaatst prof. Horas ons in dezelfde situatie als een Duitser, die binnen tweehonderd jaar hier in België of in Frankrijk opzoekingen zou komen doen om het doen en laten van zijn achterbetovergrootvader, die hier als bevelhebber van de Duitse bezettingsmacht deel uitmaakte.

Wij vernemen verder uit de teksten van prof. Horas dat W. van Moerbeke de

derde aartsbisschop in rij was van de roomskatholieke kerk in Corinthe. Zijn twee voorgangers waren:

1. Gauthier vanaf 22 mei 1212
2. Petrus van Confluentia in 1268.

De professor bevestigt in zijn teksten dat Willem van Moerbeke van 1278 tot 1286 de aartsbisschop van Corinthe is geweest. Hij werd in die functie in 1286 gevolgd door Robertus.

Na de mondelinge vertaling van deze Griekse teksten hadden wij nog een uitgebreid gesprek met prof. Yannopoulos over de kerk van Merbakas en de figuur van Willem van Moerbeke.

Toch een byzantijnse kerk ?

Daar waar Dr. COULSON van de Amerikaanse universiteit van Athene met wetenschappelijke argumenten aantoonde dat de kerk van Merbakas van rooms-katholieke oorsprong is, beweert prof. Yannopoulos met een evenzeer wetenschappelijk betoog dat deze kerk volledig byzantijns van opvatting is.

Wij zijn niet verder ingegaan op dit historisch dispuut, vooral toen de professor ons een studie over de kerk voorlegde, van de hand van de Parijse architecte Gisèle HADJI - MINAGLOU uit 1992 en waarbij de kerk vanuit technisch-architecturaal oogpunt wordt ontleed.

Prof. Yannopoulos liet ons weten dat hij maar kennis heeft van één kerk in de Peloponnesos die duidelijk van Noord-Europese oorsprong is: deze van Stymfalia, gelegen tussen Nemea en Xylokastro. Jammer genoeg rest er enkel nog een vage ruïne van over.

Verder onderzoek

Om verdere opzoekingen te doen inzake W. van Moerbeke raadt professor Yannopoulos ons aan om de Europese bibliotheken te raadplegen. Vooral de bibliotheek van de Dominicanen in Rome moet zeker en vast gegevens bevatten over W. van Moerbeke. De professor is ervan overtuigd dat de correspondentie tussen de verschillende pausen, waarvoor van Moerbeke heeft gewerkt, interessante zaken moet reveleren inzake zijn zending in de Peloponnesos.

Het zou aangewezen zijn moest een Vlaamse universiteit hierover een thesis of studie laten maken. Bovendien is er hierover reeds veelvuldig gepubliceerd.

Tenslotte somde de professor enige werken van Griekse origine op, die ook kunnen verwijzen naar Willem van Moerbeke.

1. "La chronique de la Morée, poème en grec populaire".
2. Artikelen in "Orlandes".
3. Artikelen in "Lettres helléniques".
4. "Le Péloponnèse byzantin" van de auteur BON.

Bij het einde van het gesprek heeft deze Griekse professor nog zijn interesse laten blijken voor de stad en de streek van Geraardsbergen.

Herman Gies

(1) N.v.d.r.: Deze bijdrage sluit aan bij het artikel "Willem van Moerbeke, spion van het Vaticaan", verschenen in ons nummer 161 van september/oktober 1998. De auteur heeft ook een dia-reportage op het getouw gezet waarop hij hier zinspeelt.